

Bled, dne: 01.03.2022
NAŠ ZNAK: 35601-7/2019-10

STROKOVNA
SLUŽBA

OCENA OGROŽENOSTI SOTESKE FRATARICE IN PREDELICE

Javni zavod Triglavski narodni park (v nadaljevanju JZTNP) in Zavod RS za varstvo narave (v nadaljevanju ZRSVN) na podlagi 32. člena Zakona o Triglavskem narodnem parku (Ur. l. RS, št. 52/10, 46/14 – ZON-C in 60/17, 82/20) ocenjujeta, da trenutni obseg soteskanja v soteskah Fratarice in Predelice ogroža ohranitev naravne vrednote soteske Fratarice in Predelice ter rastlinskih in živalskih vrst in njihovih habitatov v soteskah. Zato predlagata, da se **na podlagi izračuna nosilne zmogljivosti omeji rabo v soteski Fratarice na največ 63 soteskarjev na dan, v soteski Predelice pa na največ 27 soteskarjev na dan.**

UVOD

Udeleženelec soteskanja vzpostavi pristen stik z neokrnjeno naravo in doživi mogočnost slapov, korit, naravnih mostov, draselj čisto od blizu. Dostopnost ustrezne opreme je zanimanje za to dejavnost v zadnjih desetletjih znatno povečalo. Soteskanje predvsem v Posočju predstavlja pomemben del turistične ponudbe in posledično znaten prihodek od dejavnosti tako lokalnim kot tudi drugim slovenskim in tujim podjetjem. Vendar pa je organizirana in množična dejavnost hkrati grobo poseganje v doslej najbolj mirne in neobremenjene koticke gora. (Šolar, M., (1997). Gorski šport uničuje gorsko naravo. *Planinski vestnik*, 97(7/8), 321-323.)

Avtorja Bogdan Kladnik in Žiga Humar v *Planinskem vestniku* št. 6 iz leta 2019 opisujeta zgodovino in razvoj soteskanja. Navajata, da so bili prvi »soteskarji« na slovenskih tleh pogumni raziskovalci reke Reke v Škocjanskih jamah v začetku 19. stoletja. Skupaj z razvojem plezalne opreme in primernih oblačil pa se je »v 60. in 70. letih zgodila prava revolucija, v kateri so blesteli Španci in Francozi. Ti so s pomočjo prilagojenih jamarskih vrvnih tehnik redno odkrivali nove soteske. /.../ Izkušnje so se tako počasi nabirale in tudi naši pionirji so se začeli ustrezno opremljati. Spoznali so, da brez neoprenskih oblek ne bo šlo, za pomoč pri plavanju so uporabili rešilni jopič in potapljaške plavuti. Začeli so tudi trenirati in spoznavati obnašanje telesa v tokovih in protitokovih. /.../ Pozneje so Slovenijo obiskali francoski soteskarji, ki so si želeli raziskati še naše soteske. Med njimi sta bila tudi Franck Jourdan in Jean-Francois Fiorina. Kot rezultat obiska je leta 2002 izšla knjiga *Canyons Slovenes*, ki je vodnik po večini slovenskih sotesk. Po letu 1995 je na naših tleh soteskanje postalo tudi zanimiva turistična ponudba, zato so vodniki začeli sistematično opremljati soteske. Ta zanos je zaradi prepovedi soteskanja žal zamrl, še vedno pa se seveda opremljajo soteske, kjer je dejavnost dovoljena.« (Kladnik, B., Humar, Ž. (2019). Že od leta 1815. *Planinski vestnik*, 119(6), 4-8.)

Soteskanje je eden od načinov ogledovanja in obiskovanja narave, naravnih vrednot. Da bi bila raba sotesk Fratarice in Predelice vzdržna tako za okolje, naravo, kot tudi lokalno prebivalstvo, sta JZTNP in ZRSVN pripravila oceno ogroženosti sotesk Fratarice in Predelice ter predlog za omejitev rabe. Ocena nosilne zmogljivosti za soteskanje v soteskah Fratarice in Predelice vključuje maksimalno število soteskarjev, pri katerem je soteskanje še sprejemljivo z vidika varstva narave (pritiski in grožnje, negativni vplivi, obremenitve) in z

vidika doživljajske izkušnje obiskovalcev (gostota in medsebojna oddaljenost skupin na vodotoku, gostota soteskarjev in vozil na vstopno izstopnih mestih).

Na podlagi

- 32. člena Zakona o Triglavskem narodnem parku (Ur. l. RS, št. 52/10, 46/14 – ZON-C in 60/17, 82/20; v nadaljevanju ZTNP-1), ki govori o dostopnosti narodnega parka in njegovih posameznih delov ter možnosti omejitve dostopa do naravnih vrednot,
- varstvenega režima iz 48. točke 1. odstavka 13. člena ZTNP-1 in pripadajoče podrobnejše opredelitve (NUTNP, poglavje 15.1, priloga 11),
- izhodišč za usmerjanje obiska v narodnem parku in opredelitev območij z omejitvijo obiska iz poglavja 21 Uredbe o Načrtu upravljanja Triglavskega narodnega parka za obdobje 2016–2025 (Ur. l. RS, št. 34/16; v nadaljevanju NUTNP),
- podrobnejših varstvenih in razvojnih usmeritev za naravne vrednote iz Pravilnika o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Ur. l. RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15 in 7/19) ter
- izračunane dnevne nosilne zmogljivosti soteske

JZTNP in ZRSVN predlagata, da se zaradi neposrednih in posrednih vplivov soteskanja na soteski Fratarice in Predelice ter njuno okolico, ki pomenijo ogrožanje naravne vrednote, omeji rabo v soteski Fratarice na največ 63 soteskarjev na dan, v soteski Predelice pa na največ 27 soteskarjev na dan.

PRAVNA PODLAGA

Cilj narodnega parka je poleg ohranjanja izjemnosti naravnih, kulturnih, krajinskih in duhovnih vrednot tudi obiskovanje in doživljanje narodnega parka (2. člen ZTNP-1).

Varstveni režim iz 48. točke 1. odstavka 13. člena ZTNP-1 in pripadajoča podrobnejša opredelitev (NUTNP, poglavje 15.1, priloga 11) določata, da je soteskanje na Fratarici in Predelici dovoljeno s soglasjem upravljavca narodnega parka, ob ustreznem pretoku od 15. 3. do 31. 10., pri čemer je nočno soteskanje prepovedano. Soteskanje na Predelici je na zgornjem delu dovoljeno od 15.3. do 31.10., na spodnjem delu (od sotočja z Mangartskim potokom dolvodno) pa od 1.4. do 31.5. z izstopom iz vodotoka do 17. ure, od 1.6. do 31.8. z izstopom iz vodotoka do 18. ure, od 1.9. do 15.10. z izstopom iz vodotoka do 17. ure.

Obiskovanje in ogledovanje narodnega parka je pod enakimi pogoji dovoljeno vsakomur in je brezplačno, razen v primeru podeljene koncesije za rabo dela narodnega parka. Ne glede na navedeno pa minister lahko omeji dostop do naravnih vrednot ali posameznih delov narodnega parka na podlagi **strokovne ocene o ogroženosti**, ki jo pripravita skupaj upravljavec narodnega parka in Zavod RS za varstvo narave, v skladu s svojimi pristojnostmi. **Šteje se, da je ogroženost izkazana, če je v strokovni oceni o ogroženosti verjetno izkazano, da bi ogledovanje ali obiskovanje dela narodnega parka lahko povzročilo nevarnost za ohranitev naravnih vrednot, rastlinskih ali živalskih vrst in njihovih habitatov, habitatnih tipov ter kulturne dediščine (32. člen ZTNP-1).**

Tudi iz izhodišč za usmerjanje obiska v narodnem parku, opredeljenih v 21. poglavju NUTNP izhaja, da se obiskovanje in ogledovanje dela narodnega parka lahko omeji (številčno, prostorsko, časovno), kadar to povzroča nevarnost za obstoj oziroma ohranitev naravnih vrednot, prostoživečih vrst in njihovih habitatov, habitatnih tipov ter kulturne dediščine in kulturne krajine. NUTNP upravljavcu narodnega parka nalaga izdelavo nosilnih zmogljivosti najbolj obremenjenih območij, kot podlago za omejitev obiskovanja.

Možnost oz. potrebnost omejitve ogledovanja in obiskovanja naravnih vrednot v primeru nevarnosti za ohranitev naravnih vrednot v 41. členu predpisuje tudi Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18 in 82/20) ter Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot v 9. členu. Sestavni del Pravilnika o določitvi in varstvu naravnih vrednot so tudi podrobnejše varstvene in razvojne usmeritve (Priloga 4), ki za hidrološke in geomorfološke naravne vrednote predpisujejo izvajanje posegov znotraj naravne vrednote na način, da se infrastruktura za obiskovanje umešča tako, da se bistveno ne spreminjajo lastnosti naravne vrednote, da je vidna podoba naravne vrednote čim manj spremenjena ter da se rekreacijske in športne aktivnosti izvaja tako, da se naravne vrednote ne poškoduje in da se ne spremeni njenih lastnosti. Poleg konkretnih usmeritev in omejitev za posege usmerja tudi obiskovanje na način, da zaradi prisotnosti ljudi (velike množice) ne sme biti motena vidna podoba naravne vrednote in onemogočeno njeno doživljanje.

Na obravnavanem območju Fratarice in Predelice so opredeljeni naslednji naravovarstveni statusi:

- tretje varstveno območje Triglavskega narodnega parka, določeno z ZTNP-1,
- zavarovano območje za reko Sočo s pritoki, določeno z Zakonom o določitvi zavarovanega območja za reko Sočo s pritoki (Ur. l. SRS, št. 7/76, 8/76-popr. in 29/86, Ur. l. RS, št. 48/99),
- posebno varstveno območje Julijske Alpe (SAC-SI3000253) in Julijci (SPA-SI5000019), določeno z Uredbo o posebnih varstvenih območjih – območjih Natura 2000 (Ur. l. RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13, 3/14, 21/16, 47/18),
- ekološko pomembno območje Julijske Alpe (ID 21100), določeno z Uredbo o ekološko pomembnih območjih (Ur. l. RS, št. 48/04).

Na območju soteske Fratarice so opredeljeni tudi naslednji naravovarstveni statusi *:

- hidrološka in geomorfološka naravna vrednota državnega pomena Fratarica (ID 1588), geomorfološka in hidrološka naravna vrednota državnega pomena Skok – slap (ID 1830), geomorfološka in hidrološka naravna vrednota državnega pomena Katedrala – slap (ID 1829), določene s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Ur. l. RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15, 7/19).

Na območju soteske Predelice so opredeljeni tudi naslednji naravovarstveni statusi *:

- tretje varstveno območje Triglavskega narodnega parka ter ožji zavarovani območji Naravni spomenik Predilnica (potok, soteska, korita in pritoki) (ID 189) in Naravni rezervat Log pod Mangrtom - Ruševa glava (ID 154), določeno z ZTNP-1,
- hidrološka, geomorfološka in ekosistemska naravna vrednota državnega pomena Predilnica (ID 4196), geomorfološka in hidrološka naravna vrednota državnega pomena Predelica – korita (ID 611), geomorfološka in hidrološka naravna vrednota

državnega pomena Zaročenca - slap na Predilnici (ID 1832), ekosistemska naravna vrednota državnega pomena Ruševa glava (ID 2119), določene s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Ur. l. RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15, 7/19).

* OPOMBA: Grafični prikaz območij naravnih vrednot je v postopku spremembe zaradi uskladitve mej z naravnim pojavom.

STROKOVNA UTEMELJITEV

Obstoječe stanje

Fratarica

Soteskarji in drugi obiskovalci Loga pod Mangartom najpogosteje svoja vozila parkirajo na obsežnem nanosu naplavin ob sotočju Predelice in Koritnice (Gorenji Log). Za parkirišče je sicer nameščena usmerjevalna tabla, vendar ni urejeno kot javno parkirišče, je neutrjeno, parkirna mesta niso označena. Ob robu parkirišča je informacijska tabla, na kateri so med ostalim opisana tudi pravila in način izvajanja soteskanja. V zadnjih letih je v višku poletne sezone na robu parkirišča nameščeno suho ali kemično stranišče. Na parkirišču ni košev za smeti, poseben prostor (kabine) za preoblačenje še ni urejeno. Parkirišče je sicer tudi v času turistične sezone med delavniki in vikendi dovolj veliko.

Soteskarji se ob svojih vozilih preoblečejo v neoprenske obleke in nadenejo primerno opremo (čelada, pasovi, plezalna oprema). Ustrezno opremljeni prebredojo strugo reke Koritnice, se po obstoječi markirani poti povzpnejo do slapa Parabola, naprej pa po neoznačeni poti do struge Fratarice. Vstop v vodotok je na višini približno 820 m n. m. Izstopno mesto je ob sotočju Fratarice in Koritnice. Po soteski Fratarice soteskarji hodijo po strugi, skačejo v tolmine in se preko višjih slapov spuščajo po vrvi.

V letih 2018 in 2019 je JZTNP v okviru študentskega dela spremljal izvajanje soteskanja na Fratarici. Študentje so 2 – 3 krat tedensko med 10. in 17. uro šteli število obiskovalcev, ki so obiskali sotesko z namenom izvajanja soteskanja. Soteskarje je enostavno ločiti od ostalih obiskovalcev (pohodnikov), saj do vstopne točke v sotesko dostopajo v soteskarski opremi (neoprenska obleka, čelade).

V poletnih sezonah 2018 in 2019 je bil največji zabeležen dnevni obisk na Fratarici do 160 soteskarjev. Na podlagi vseh pridobljenih podatkov ocenjujemo, da je Fratarica najbolj obiskana julija in avgusta, in sicer se po njej v višku sezone v povprečju spusti okrog 80 soteskarjev na dan.

Predelica

Soteskarji svoja vozila parkirajo na parkirišču pri Mlinču na začetku ceste na Mangartsko sedlo ob regionalni cesti Predel – Log pod Mangartom. Slep odsek ceste je preurejen v parkirišče za okoli 20 osebnih vozil. Druge infrastrukture ni.

Soteskarji se ob svojih vozilih preoblečejo v neoprenske obleke in nadenejo primerno opremo (čelada, pasovi, plezalna oprema). Ustrezno opremljeni se po obstoječi označeni poti s ceste Predel – Log pod Mangartom na zahodni strani mostu čez Mangartski potok spustijo navzdol do struge Predelice. Ena vstopna točka je pri tolmunu »Smaragdno oko«, na višini približno 1050 m n.m., druga (vstopno izstopna točka) se nahaja ob sotočju z Mangartskim potokom na višini približno 900 m n.m. Izstopna točka je pri mostu čez Predelico v Logu pod Mangartom.

Ker je soteska Predelice tehnično zahtevnejša od Fratarice, je obiska v njej veliko manj. S podatki o dejanskem številu soteskarjev v Predelici ne razpolagamo.

Ocena neželenih vplivov na okolje, naravo in družbo

Na podlagi terenskih ogledov ter informacij lokalnih vodnikov soteskanja in lokalnih prebivalcev ocenjujemo, da ima izvajanje soteskanja na Fratarici in Predelici naslednje neželene vplive:

Okolje

- Obiskovalci (ne samo soteskarji) vozila parkirajo na neurejenem parkirišču. Obstaja nevarnost izlitja nevarnih snovi v vodotok.
- Začasno suho ali kemično stranišče ob parkirišču zahteva redno vzdrževanje, čiščenje oz. odvoz fekalij. V nasprotnem primeru obiskovalci svoje potrebe običajno opravijo ob robu parkirišča, v gozdu ob strugi ali kar neposredno v vodotoku pri izvajanju dejavnosti. Na ta način onesnažujejo vodotok praktično pri izviru. Na parkirišču in ob strugi so opazni tudi posamezni odpadki.
- Pri izvajanju soteskanja so udeleženci lahko precej hrupni.

Narava

- Močno povečan obisk ter posledično prisotnost ljudi, povečan hrup čez celotno sezono ter čez celoten dan povzroča bistveno povečan pritisk na živo naravo sicer mirnega in nepristopnega območja, predvsem na obvodne ptice in ptice, vezane na habitate sotesk in skalnih sten.
- Za izvajanje soteskanja pretok vodotoka ne sme biti niti previsok niti prenizek. Soteskarji mestoma hodijo po stoječi ali počasi tekoči vodi, kalijo vodo, hodijo po vegetaciji v in ob vodotoku, premikajo kamenje, kar močno vpliva na stanje vodnih živali (ličinke enodnevnice, mladoletnic, ...). Ribje vrste naseljujejo iztočne dele Fratarice in Predelice ob sotočju s Koritnico, kjer je izstopno mesto za soteskarje.
- Zaradi stalne rabe (oprime in stopi na istih mestih) in opremljanja (sidrišča, klini, svedrovci) za spuščanje ob vrvi so poškodovane rastlinske vrste na skalnatih rastiščih neposredno ob vodi.
- Nekatere skupine soteskarjev zaradi neustrezne opreme ali neprimerne tehnike znanja za spust po vrvi v strugi Fratarice obidejo najzahtevnejše dele soteske (slapove, skoke – npr. Parabola, Katedrala) in nižje ponovno vstopijo v strugo. Zaradi tega so na

bregovih struge nadelane nove poti, kar povzroča erozijo. Poškodovana je tudi obrežna vegetacija.

- Zaradi povečanega obiska soteske je povečana tudi potreba po nadelavi novih varnih, urejenih sidrišč na primernih mestih v skalah ob strugi.

Družba

- Velik obisk soteske vpliva tudi na kakovost življenja prebivalcev, predvsem Loga pod Mangartom. To se kaže predvsem na povečani obremenitvi lokalne prometne infrastrukture, občasnem oteženem dostopu lokalnih prebivalcev s kmetijsko mehanizacijo do kmetijskih zemljišč ter povečanem hrupu, ki prihaja iz soteske Fratarice.
- Soteskarji za dostop do vstopne točke uporabljajo zasebna zemljišča, katerih lastniki se morda ne strinjajo z dejavnostjo.
- Povečan obisk močno vpliva na izvajanje enega od pomembnih ciljev narodnega parka, in sicer doživljanje, saj je zaradi prenatrpanosti soteske doživljajski vidik močno okrnjen. V kolikor med posameznimi skupinami soteskarjev ni dovolj časovne razlike ali pa so skupine prevelike, se pogosto zgodi, da se skupine koncentrirajo na posameznih zahtevnih delih soteske, kjer morajo čakati predhodno skupino, da se varno spustijo preko zahtevnega mesta.
- Soteskarji na parkirišču nimajo kabin za preoblačenje.

PREDLOG ZA OMEJITEV RABE

Izračun nosilne zmogljivosti

Fratarica

Pri izračunu nosilne zmogljivosti soteske Fratarice privzamemo naslednje predpostavke:

- Soteskanje se lahko izvaja le v dnevnem času. Nočno soteskanje ni dovoljeno.
- Soteskanje se izvaja od 25. aprila do 30. septembra
- Povprečna dolžina dneva v obdobju april – september je okrog 14,6 ur.
- Za izvajanje soteskanja (posebne rabe naravne vrednote) namenimo 2/5 razpoložljivega časa, kar je okrog 6 ur. Naravno okolje namreč ni rekreacijski poligon in na ta način zmanjšamo vznemirjanje živali, ki živijo v tem okolju, hkrati pa kakovostnejše doživljanje soteske omogočimo tudi drugim obiskovalcem (pohodnikom).
- Ker se dejavnost izvaja v turistične namene, se v sotesko najpogosteje vstopa od 9.30 ure dalje, ko je tudi večina gostov pripravljenih na športne aktivnosti.
- V skladu z uveljavljenimi standardi dejavnosti en usposobljen vodnik po soteski lahko vodi do 8 obiskovalcev, tako ena skupina vključuje 9 soteskarjev (1 vodnik in 8 obiskovalcev).
- Spust po celotni soteski (od vstopnega do izstopnega mesta, določenega z NUTNP) za skupino do 9 soteskarjev traja okrog 3 ure. Skupina 9 soteskarjev za varen spust preko vsakega posameznega najzahtevnejšega dela soteske potrebuje do 30 minut.

- Obvezna je uporaba z NUTNP določenega vstopnega in izstopnega mesta. Vstop ali izstop na drugih delih soteske ni dovoljen.

	skupine						
	1	2	3	4	5	6	7
9:30							
10:00	max. 9 oseb						
10:30		max. 9 oseb					
11:00			max. 9 oseb				
11:30				max. 9 oseb			
12:00					max. 9 oseb		
12:30						max. 9 oseb	
13:00							max. 9 oseb
13:30							
14:00							
14:30							
15:00							
15:30							

Na podlagi privzetih predpostavk v sotesko Fratarice **na za to določenem vstopnem mestu od 9.30 do 12.30 ure na vsake pol ure lahko vstopa skupina 9 soteskarjev (8 obiskovalcev + 1 vodnik). Izstop iz soteske je na za to določenem izstopnem mestu 3 - 4 ure po vstopu in najkasneje do 15.30 ure. Sotesko tako v enem dnevu lahko obiše 7 skupin soteskarjev, kar znese največ 63 soteskarjev na dan.**

Predelica

Pri izračunu nosilne zmogljivosti soteske Predelice privzamemo naslednje predpostavke:

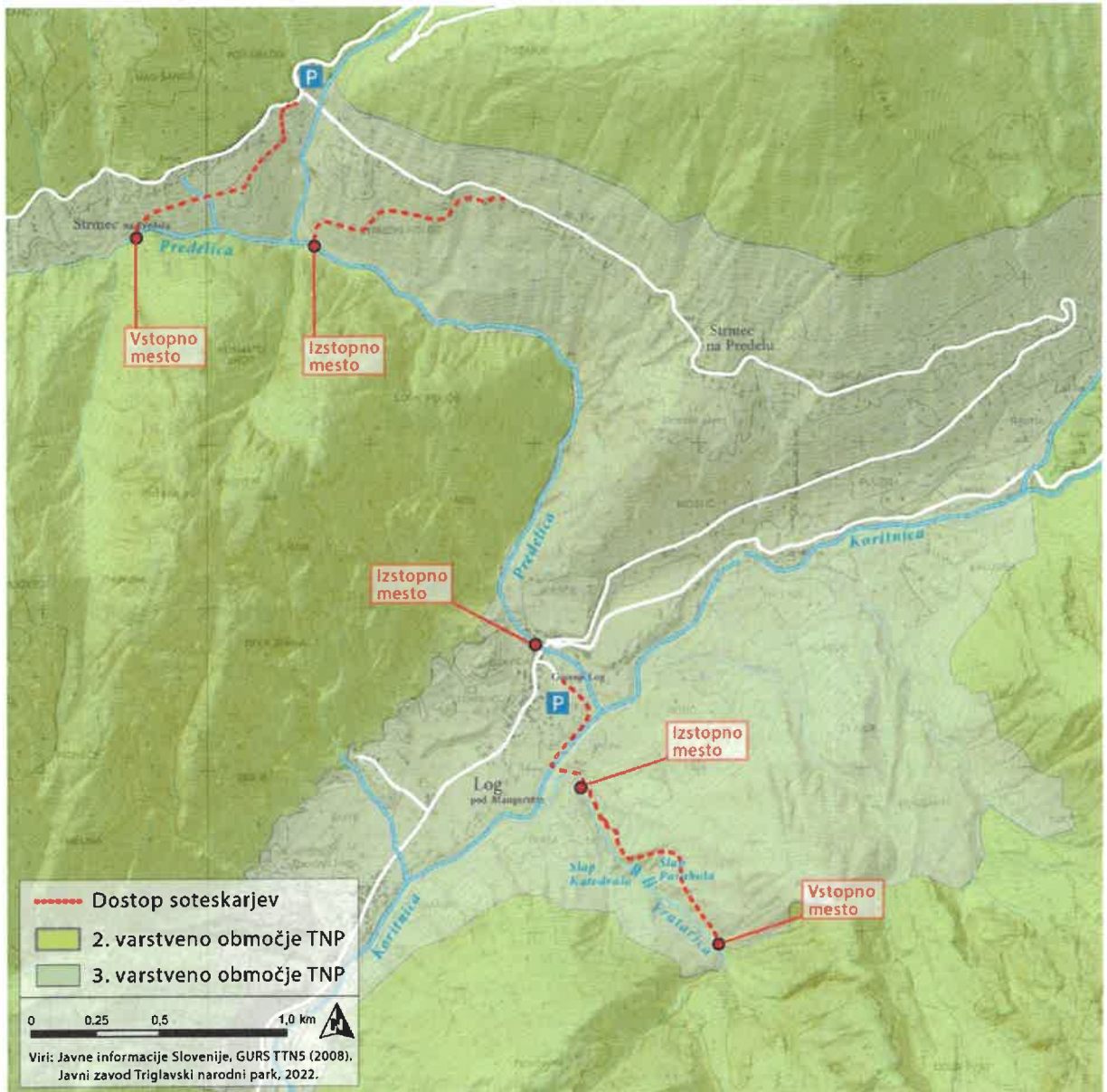
- Soteskanje se lahko izvaja le v dnevnem času. Nočno soteskanje ni dovoljeno.
- Soteskanje se izvaja od 25. aprila do 30. septembra
- Povprečna dolžina dneva v obdobju april – september je okrog 14,6 ur.
- Za izvajanje soteskanja (posebne rabe naravne vrednote) namenimo 2/5 razpoložljivega časa, kar je okrog 6 ur. Naravno okolje namreč ni rekreacijski poligon in na ta način zmanjšamo vznemirjanje živali, ki živijo v tem okolju, hkrati pa kakovostnejše doživljanje soteske omogočimo tudi drugim obiskovalcem (pohodnikom).
- Ker se dejavnost izvaja v turistične namene, se v sotesko najpogosteje vstopa od 9.30 ure dalje, ko je tudi večina gostov pripravljenih na športne aktivnosti.
- V skladu z uveljavljenimi standardi dejavnosti en usposobljen vodnik po soteski lahko vodi do 8 obiskovalcev. Zaradi tehnične zahtevnosti soteske Predelice ima vodnik običajno tudi asistenta. Tako ena skupina vključuje 9 soteskarjev (2 vodnika in 7 obiskovalcev).

- Spust po celotni soteski (od vstopnega do izstopnega mesta, določenega z NUTNP) za skupino do 9 soteskarjev traja okrog 5 ur. Skupina 9 soteskarjev za varen spust preko vsakega posameznega najzahtevnejšega dela soteske potrebuje do 30 minut.
- Obvezna je uporaba vstopnega mesta pri tolmunu »Smaragdno oko«, na višini približno 1050 m n.m., ukine se vstopno mesto ob sotočju z Mangartskim potokom. Obvezna je uporaba z NUTNP določenih izstopnih mest (ob sotočju z Mangartskim potokom na višini približno 900 m n.m. ter pri mostu čez Predelico v Logu pod Mangartom). Vstop ali izstop na drugih delih soteske ni dovoljen.

	skupine		
	1	2	3
09:30	max. 9 oseb	max. 9 oseb	max. 9 oseb
10:00			
10:30			
11:00			
11:30			
12:00			
12:30			
13:00			
13:30			
14:00			
14:30			
15:00			
15:30			

Na podlagi privzetih predpostavk v sotesko Predelice na za to določenem vstopnem mestu od 9.30 do 10.30 ure na vsake pol ure lahko vstopa skupina 9 soteskarjev (7 obiskovalcev + 2 vodnika). Izstop iz soteske je na za to določenem izstopnem mestu 5 - 6 ur po vstopu in najkasneje do 15.30 ure. Sotesko tako v enem dnevu lahko obišejo 3 skupine soteskarjev, kar znese največ 27 soteskarjev na dan.

Predlog pogojev za izvajanje soteskanja v soteskah Fratarice in Predelice

Pri oblikovanju usmeritev oz. pogojev za izvajanje soteskanja v soteskah Fratarice in Predelice smo poleg zgoraj navedenih ugotovitev ter določil NUTNP uporabili tudi priporočila, ki jih je v Planinskem vestniku (št. 6/2019) v prispevku z naslovom *Naj bodo stopinje edina sled za vami* (Etika soteskanja) zapisal avtor Žiga Humar. (Humar, Ž., (2019). Naj bodo stopinje edina sled za vami. *Planinski vestnik*, 119(6), 9-12.). Menimo, da izvajanje soteskanja v soteskah Fratarice in Predelice ne ogroža ciljev narodnega parka in naravnih vrednot, če se izvaja pod naslednjimi pogoji:

- Za soteskanje v soteski **Fratarice** se uporablja eno vstopno in eno izstopno mesto. Za dostop do vodotoka Fratarica se uporablja obstoječo markirano pot do slapu Parabola ter naprej po neoznačeni poti do struge Fratarice. Vstop v vodotok je dovoljen le na vstopnem mestu (na višini približno 820 m n.m.), izstop iz vodotoka pa le na izstopnem mestu (ob sotočju Fratarice in Koritnice). Uporaba drugih poti ni dovoljena.
- Za soteskanje v soteski **Predelice** se uporablja eno vstopno in dve izstopni mesti. Vstopno mesto je pri tolmunu »Smaragdno oko«, na višini približno 1050 m n.m.. Eno izstopno mesto se nahaja ob sotočju z Mangartskim potokom na višini približno 900 m n.m., drugo izstopno mesto pa je pri mostu čez Predelico v Logu pod Mangartom
- Soteskanje je dovoljeno od 25.4. do 30.9.
- Vstop v sotesko **Fratarice** je dovoljen od 9.30 do 12.30 ure na vsake pol ure (ob 9.30, 10.00, 10.30, 11.00, 11.30, 12.00 ali 12.30), izstop iz njega pa 3 – 4 ure po vstopu in najkasneje do 15.30 ure.
- Vstop v sotesko **Predelice** je dovoljen od 9.30 do 10.30 ure na vsake pol ure (ob 9.30, 10.00, 10.30), izstop iz njega pa 5 – 6 ur po vstopu in najkasneje do 15.30 ure.
- V posamezni skupini je lahko največ 9 soteskarjev (1 vodnik in 8 obiskovalcev oziroma 2 vodnika in 7 obiskovalcev), pri čemer mora vodnik soteskanja izpolnjevati pogoje, ki jih določa zakonodaja s področja varstva pred utopitvami.
- Pri izvajanju dejavnosti se uporablja obstoječo infrastrukturo in ureditve na vodnih in priobalnih zemljiščih (npr. že urejena sidrišča, klini, dostopne poti in podobno). V soteski ni dovoljeno puščati opreme (npr. neskončnih zank, vrvi, osebne opreme) in drugih podobnih pripomočkov.
- Zaradi izvajanja dejavnosti ni dovoljeno spreminjati kakovosti in količine vode, hitrosti pretoka, prostorske in časovne razporeditve voda, smeri toka vode (npr. z odstranjevanjem skal, obrežne vegetacije in podobno).
- Pri izvajanju dejavnosti se udeleženci izogibajo hoji po stoječi ali počasi tekoči vodi, kaljenju vode, hoji po vegetaciji v in ob vodotoku, premikanju skal. Skupina soteskarjev hodi v koloni, eden za drugim. Vstopanje v naravne votline in jame v soteski ni dovoljeno.
- Izvajanje dejavnosti ne sme povzročati obremenitve okolja s hrupom ter vznemirjanja živali. Za sporazumevanje se uporablja znakovno komunikacijo.
- Vnos in odvzem rib in drugih živali prostoživečih vrst iz narave ni dovoljen.
- V vodotokih in na parkiriščih ni dovoljeno odlagati odpadnih snovi. Morebitne svoje ali najdene odpadke je potrebno odstraniti na za to urejena mesta.
- Vozila udeležencev oziroma izvajalcev dejavnosti morajo biti parkirana na urejenih parkiriščih. Parkiranje v naravnem okolju ni dovoljeno.

Pripravila:
Katja Gregorič
Strokovna služba JZTNP